

Wiesław Magdzik, Mirosław P. Czarkowski

CHOROBY ZAKAŻNE W POLSCE W 1995 ROKU

W 1995 roku z powodu chorób zakaźnych i pasożytniczych zmarło w Polsce 2890 osób*. Stanowiło to 0,75% ogólnej liczby zgonów.

Najwyższa liczba zgonów – 1326 (45,9% zgonów z powodu chorób zakaźnych i pasożytniczych) spowodowana była gruźlicą: zarejestrowano 1086 zgonów z powodu gruźlicy układu oddechowego, 44 z powodu gruźlicy innych narządów, oraz 196 zgonów z powodu późnych następstw gruźlicy. Pozostałe 1564 zgony (54,1%) były spowodowane innymi chorobami zakaźnymi o ostrym lub przewlekłym przebiegu.

Poza gruźlicą, największą liczbę zgonów w 1995 roku spowodowały następujące choroby zakaźne:

- posocznica – 570 zgonów (19,7% ogółu zgonów z powodu chorób zakaźnych);
- wirusowe zapalenia wątroby – 242 zgony (8,4%);
- bakteryjne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych (z wyłączeniem meningokokowego) – 241 zgonów (8,3%);
- AIDS – 77 zgonów (2,7%);
- zapalenie mózgu o nie określonej bliżej etiologii – 76 zgonów (2,6%);
- grypa – 66 zgonów (2,3%);
- zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych o nie określonej etiologii – 51 zgonów (1,8%).

Łącznie z powodu wyżej wymienionych 8 chorób (zespołów) zmarło 2649 osób, tj. 91,7% ogółu osób, które zmarły z powodu chorób zakaźnych.

W 1995 roku choroby zakaźne i pasożytnicze były przyczyną zgonu 923 kobiet (31,9%) i 1967 mężczyzn (68,1%). Znamienne wyższą liczbę zgonów mężczyzn niż kobiet zanotowano w przypadku gruźlicy (865 mężczyzn i 265 kobiet) i jej późnych następstw (154 i 42), bakteryjnego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych (172 i 69), posocznicy (331 i 239), wirusowych zapaleń wątroby (146 i 96) oraz AIDS (67 i 10).

Zgony z powodu chorób zakaźnych dzieci w pierwszym roku życia (278) stanowiły 9,6% wszystkich zgonów z chorób zakaźnych i 4,7% ogółu zgonów w tym wieku. Dominującą przyczyną zgonów niemowląt była posocznica, która spowodowała 200 zgonów (71,9% wszystkich zgonów niemowląt z powodu chorób zakaźnych i 35,1% ogółu zgonów z tej przyczyny).

Zgony dzieci w wieku od 0 do 4 lat (361) stanowiły 12,5% zgonów z powodu chorób zakaźnych i 5,3% wszystkich zgonów w tym wieku. Przyczyną 251 zgonów

* Na liczbę tę składają się: 2456 zgonów zarejestrowanych przez GUS w grupie zgonów z powodu chorób zakaźnych i pasożytniczych, oraz 434 zgony spowodowane łącznie przez choroby objęte w Polsce wykazem chorób zakaźnych podlegających rejestracji, ale w statystykach GUS uwzględniane w innych grupach przyczyn zgonów (grypa oraz niektóre postaci zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu – symbole 487, 320, 322 i 323 wg IX Rewizji MK Ch).

była posocznica (69,5% zgonów z powodu chorób zakaźnych w tej grupie wieku i 44,0% ogółu zgonów z tej przyczyny).

Zgony osób powyżej 60 lat (1398) stanowiły 48,4% wszystkich zgonów z powodu chorób zakaźnych. Z powodu gruźlicy zmarło w 1995 roku 605 osób (43,3% zgonów z chorób zakaźnych w tej grupie wieku i 53,5% ogółu zgonów z tej przyczyny), późne następstwa gruźlicy były przyczyną 144 zgonów (10,3% i 73,5%), 183 osoby zmarły z powodu posocznicy (13,1%, 32,1%), 175 z powodu wirusowego zapalenia wątroby (12,5%, 72,3%), 79 z powodu bakteryjnego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych (5,7%, 32,8%) a 62 osoby z powodu grypy (4,4%, 93,9%).

Przy niższej o 5,2% ogólnej liczbie zgonów z powodu chorób zakaźnych i pasożytniczych w stosunku do 1994 r. (3050 w 1994 r. i 2890 w 1995 r.) w 1995 roku zanotowano znaczny wzrost liczby zgonów z powodu AIDS (54 w 1994 r. i 77 w 1995 r.), wirusowych zapaleń wątroby (217 i 242) i grypy (30 i 66).

W przypadku grypy wzrost liczby zgonów był powiązany ze wzrostem liczby zachorowań – śmiertelność utrzymała się na poziomie 1994 r. i wyniosła 0,006%.

W 1995 roku zanotowano w stosunku do 1994 roku znaczny wzrost liczby zarejestrowanych zachorowań, m.in. na AIDS (97 w 1994 i 111 w 1995 roku), biegunki u dzieci do 2 lat (18 780 i 19 525), płonicę (17 454 i 26 466), różyczkę (52 703 i 57 351), zapalenia mózgu (494 i 575), zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych (3 511 i 6 688) oraz grypę (471 524 i 1 122 916), a znaczny spadek liczby zachorowań m.in. na salmonelozę odzwierzęcą (36 344 w 1994 i 30 093 w 1995), czerwonkę (3 210 i 815), zatrucia pokarmowe (39 612 i 34 436), krztusiec (697 i 549), tężec (54 i 44), odrę (864 i 752), nagminne zapalenie przyusznicy (219 516 i 82 337) oraz włośnicę (131 i 90).

Zanotowano również wzrost liczby osób pokąsanych przez zwierzęta podejrzane o wścieklicę z 6 609 (17,1 na 100 000 ludności) w 1994 roku do 7 260 (18,8 na 100 000) w 1995 roku, mimo prowadzonej akcji doustnego szczepienia zwierząt dzikich przeciw wścieklicie. Szczególnie wysokie liczby pokąsanych zanotowano w województwach: olsztyńskim (52,8 na 100 000), elbląskim (46,0), toruńskim (45,2), suwalskim (37,5) i śląskim (35,5).

W 1995 roku zanotowano spadek liczby nowych zachorowań na gruźlicę (z 16 466 w 1994 r. do 15 752 w 1995 r., tj. o 4,3%), w tym zachorowań na gruźlicę płuc (z 15 752 do 15 130, tj. o 3,9%).

Zanotowano również spadek liczby zarejestrowanych zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby z 37 360 do 30 276, tj. o 19,0%, w tym na wirusowe zapalenie wątroby typu B z 10 924 do 9 034, tj. o 17,3%. Jest to przede wszystkim wynikiem wprowadzenia szczepienia przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu B wszystkich niemowląt i noworodków jak i osób z licznych grup ryzyka, w mniejszym stopniu wynikiem poprawy jakości sterylizacji i przestrzegania zasad bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach służby zdrowia.

Liczba zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby nie-B uległa obniżeniu pomiędzy 1994 a 1995 rokiem z 26 436 do 21 242, tj. o 19,6%. Jest to wynikiem okresowego spadku liczby zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A, który obserwujemy począwszy od szczytowego roku, jakim był 1993 rok.

W 1995 roku podobnie jak w 1994 roku zanotowano w Polsce dwa zawleczone zachorowania na błonicę.

Ogólnie więc sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych w Polsce w 1995 roku ocenić można jako korzystną. Ilustruje to również załączona tabela.

Choroby zakaźne w Polsce w latach 1989–1995
Zachorowania, zapadalność na 100 tys. i zgony

Jednostka chorobowa		Nr wg klasyfikacji międzynarodowej (wg IX Rewizji)	Mediana w latach 1989–1993			1994			1995			
			zach.	zap.	zgony	zach.	zap.	zgony	zach.	zap.	zgony	
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
AIDS*		079	35	0,09	14	97	0,25	54	111	0,29	77	
Dur brzuszny		002.0	21	0,05	0 ^A	14	0,04	0 ^A	12	0,03	0 ^A	
Dury rzekome A, B, C		002.1–002.3	3	0,008		1	0,003		7	0,018		
Inne salmonellozy	ogółem	003	49 507	129,9	12	36 344	94,3	5	30 093	78,0	3	
	w tym z wyj. postaci żołą. jel.	003.1–003.9				67	0,17		64	0,17		
Czerwonka		004, 006.0	3 608	9,43	0 ^B	3 210	8,33	0 ^B	815	2,11	1 ^B	
Zatrucia pokarmowe	razem**		33 054	86,7	-	39 612	102,8	-	34 436	89,2	-	
	bakteryjne	salmonellozy**	003.0	28 352	74,4		36 277	94,1	-	30 029	77,8	-
		botulizm	005.1	173	0,45	-	116	0,30	-	118	0,31	-
		enterotoksyna gronk.	005.0	489	1,29	11 ^C	268	0,70	8 ^C	760	1,97	4 ^C
		Cl. perfringens	005.2	0	0,000		0	0		0	0	
		inne i nieokreślone	005.3, 005.4, 005.8, 005.9	2 565	6,69		2 166	5,62		2 990	7,75	
	grzybami	988.1	358	0,94	-	666	1,73	-	354	0,92	-	
chemiczne	988.2, 988.8, 988.9, 989	84	0,22	-	119	0,31	-	185	0,48	-		
Biegunki u dzieci do lat 2		008, 009	20 714	1917,6	34	18 780	1914,7	11	19 525	2100,9	13	
Błonica		032	0	0,000	0	2	0,005	0	2	0,005	0	
Krzusiec		033	302	0,79	1	697	1,81	0	549	1,42	1	
Paciorkowcowe zapalenie gardła		034.0	483	1,26	1	500	1,30	0	494	1,28	0	
Płonica		034.1	8 543	22,3		17 454	45,3		26 466	68,6		

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Róża		035, 670	1 852	4,85	15 ^D	1 905	4,94	6 ^D	1994	5,17	14 ^D
Tęžec		037, 670, 771.3	58 (58)	0,15 (0,15)	25 ^E (26)	54 (54)	0,14 (0,14)	24 ^E (24)	44 (44)	0,11 (0,11)	19 ^E (19)
Zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych	razem		3 713	9,71	447	3 511	9,11	335	6 688	17,33	341
	meningokokowe	036.0	252	0,66	62 ^F	176	0,46	19 ^F	163	0,42	22 ^F
	inne bakteryjne	320.0-320.3, 320.8, 320.9	1 790	4,68	281 ^G	1 436	3,73	236 ^G	1 532	3,97	241 ^G
	nieokreślone etiologicznie	322	282	0,73	78	363	0,94	55	529	1,37	51
	enterowirusowe, surowicze nieokreślone, limfocytowe	047, 049.0, 049.1, 053.0, 054.7	1 368	3,58	21 ^H	1 536	3,99	25 ^H	4 464	11,57	27 ^H
Ospa wietrzna	052	212 592	554,1	4	200 062	519,1	3	179 665	465,6	2	
Odra	055	3 695	9,6	0	864	2,24	0	752	1,95	0	
Różyczka	056, 771.0	59 425	155,4	0 ^I	52 703	136,7	0 ^I	57 351	148,6	1 ^I	
Zapalenie mózgu	razem		273	0,72	194	494	1,28	140	575	1,49	98
	arbowirusowe	062-064	8	0,02	1	181	0,47	5	267	0,69	1
	wirusowe nieokreślone	049.9	77	0,20	16 ^J	73	0,19	24 ^J	110	0,29	21 ^J
	inne nieokreślone	054.3, 323.1, 323.8, 323.9	194	0,51	173 ^K	240	0,62	111 ^K	198	0,51	76 ^K
	poszczepienne	323.5	1	0,003		0	0		0	0	
Wirusowe zapalenie wątroby	razem	070	36 728	96,0	287	37 360	96,6	217	30 276	78,5	242
	typu B***	070.2, 070.3	13 603	35,6	-	10 924	28,3	-	9 034	23,4	-
	nie-B	070.0, 070.1, 070.4-070.9	23 125	60,5	-	26 436	68,6	-	21 242	55,0	-
Zapalenie przyusznicy nagminne	072	81 212	213,9	0	219 516	569,5	2	82 337	213,4	2	
Tasiemczyca	122, 123	1 504	3,91	1	1 228	3,19	3	1 106	2,87	1	
Świerzb	133.0	22 008	57,5	0 ^L	22 690	58,9	0 ^L	22 880	59,3	0 ^L	
Grypa	487	1 642 126	4325,6	43	471 524	1 223,4	30	1 122 916	2 910,0	66	
Tularemia	021	0	0,000	0	0	0	0	0	0	0	

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Wąglik		022	1	0,003	0	0	0	0	4	0,010	0	
Brucelozą (wykryte zakażenia)		023	58	0,15	0	63	0,16	1	52	0,13	1	
Listerioza		027.0, 771.2	2	0,005	0 ^M	2	0,005	1 ^M	5	0,013	0 ^M	
Różycą		027.1	160	0,42		106	0,28		117	0,30		
Porażenie dziecięce nagminne		045	1	0,003	0	1	0,003	0	2	0,005	0	
Wścieklizna		071	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Papuzia choroba i inne ornitozy		073	0	0,000	0	0	0	0	1	0,003	0	
Mononukleozą		075	638	1,68	0	1 033	2,68	1	967	2,51	0	
Jaglica		076	0	0	0	3	0,008	0	0	0	0	
Dur plamisty i inne riketsjozy		080-083	2	0,005	0	0	0	0	1	0,003	0	
Zimnicą		084, 771.2	21	0,06	1 ^N	19	0,05	0 ^N	20	0,05	1 ^N	
Żółtaczką zakaźną krętkową		100	16	0,04	3	11	0,03	2	10	0,03	1	
Grzybica woszczynowa		110	357	0,93	2	443	1,15	0	336	0,87	2	
Włośnicą		124	248	0,65	1	131	0,34	0	90	0,23	0	
Toksooplazmozą		130, 771.2	183	0,48	7 ^N	187	0,49	4 ^N	256	0,66	7 ^N	
Zakażenia szpitalne	ogółem		3 828	.	.	2 225	.	.	2 248	.	.	
	w tym	na oddziałach noworodkowych i dzieci.	003, 041, 079, 136.9	1 546	.	.	792	.	.	611	.	.
		następstwa zabiegów medycznych	003, 041, 079, 136.9	1 264	.	.	987	.	.	941	.	.
		wywołane pałeczką Salmonella	003	710	.	.	256	.	.	372	.	.
Pokąsanie osób przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę lub zanieczyszczenie śliną tych zwierząt		×	5 132	13,4	.	6 609	17,1	.	7 260	18,8	.	

* - dane ze zgłoszeń nadesłanych do Zakładu Epidemiologii PZH, wg daty zachorowania; ** - zmiana w rejestracji salmoneloz: do 1993 r. zatrucia pokarmowe (003), od 1994 r. niezbyt żołądkowo-jelitowy (003.0; *** - zmiana w rejestracji: do 1994 r. HbsAg+ (070), od 1995 r. typu B (070.2, 070.3); · - brak danych; × - nie dotyczy; () - dane z wywiadów epidemiologicznych nadesłanych do Zakładu Epidemiologii PZH; ^A - 002 ogółem; ^B - 004 i 006 ogółem; ^C - łącznie z 005.1; ^D - bez 670; ^E - bez 670 i 771.3; ^F - 036 ogółem; ^G - 320 ogółem; ^H - 047 i 049 ogółem bez 053.0 i 054.7; ^I - bez 771.0; ^J - 049 ogółem; ^K - 323 ogółem bez 054.3; ^L - 133 ogółem; ^M - 027 ogółem bez 771.2; ^N - bez 771.2.